

A gyógyszerészet történetéből

Gyógyszerészet 15. 297—300. 1971.

A MŰSZAKI TUDOMÁNYOK GYÓGYSZERÉSZ MŰVELŐI TANÁDI SCHENEK ISTVÁN (1830—1909)

DR. TÁPLÁNYI ENDRE

Scheneke István, a magyar gyógyszerészek kémikus gárdájának egyik legkiemelkedőbb alakja, Pozsonyban, Nyitrán, Bars-Ujbányán dolgozott mint gyógyszerészgyakornok. 1856-ban szerezte meg Bécsben a gyógyszerészi oklevelet. Redtenbacher József bécsi kémiai tanszékén tanársegédeskedett. Tanári oklevelet és bölcsészeti doktorátust szerezve, 1859-től 1867-ig a kassai reáliskolában mint rendes tanár, majd 1870-ig a keszthelyi Országos Gazdasági Felsőtanintézetben főiskolai tanárként működött. 1870-től 1892-ig (nyugalomba vonulásig) a Selmecbányai Akadémia Bányászati és Erdészeti Karának kémia-tanára volt. Mindenütt maradandót alkotott és hírnevet szerzett intézetének, ahol működött. Számos felfedezéssel, találmánnyal ajándékozta meg az emberiséget. Ezek közül legjelentősebb a kénsavas ólomakkumulátor volt, melyet Farbaký István munkatársával dolgozott ki a mai napig is használatos formában.

Erdeme elismerésül akadémia tagságot, nemesi előnevet és a Magyar Tudományos Akadémiától 100 aranyat, valamint Marczibányi-emlékdíjat kapott.

*

140 évvel ezelőtt, 1830. július 3-án született Esztergomban Tanádi Schenek István gyógyszerész, majd a későbbi Selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia kémia-tanára. Számos nagy hírű találmánya volt. Ezek között legjelentősebb a kénsavas akkumulátor. A mai telepek is az ő találmányán alapulnak; lényegesen alig térnek el tőle. Haláláról a korabeli gyógyszerészi lapok nem emlékeztek meg. Kevesen tudták a gyógyszerészi körökben is, hogy a nagy feltaláló gyógyszerész volt.

Alapfokú iskoláit szülővárosában végezte. Négy középiskolai osztály elvégzése után, hajlamot érezve a természettudományok iránt, Pozsonyban a gyógyszerészi pályára lépett [13].

Gyógyszerészfőnökeiktől többirányú gyakorlati készséget sajátított el. Ennek nagy hasznát vette mindenütt, ahová az élet állította. 21 éves korában, 1851-ben, a bécsi egyetemre iratkozott be, hogy gyógyszerészi oklevelet szerezzen. Itt a kémiai tanszék nagy hírű tanára, Redtenbacher József, egy életre megkedveltette Schenekkel a kémiát és a technológiát.

Redtenbacher arról is nevezetes volt, hogy magyar tanítványait különösen szerette. Than Károly is így jellemezte: „...a magyar ifjúságot annyira kedvelő és szeretetreméltó tanár” [18]. Kedvenc tanítványa volt még a prágai egyetemen az 1846—47. tanévben Görgey Arthur is, a magyar szabadságharc kiváló vezére. Schenek minisztériumi engedélyt kapott, hogy félbehagyott gimnáziumi tanulmányait mint gyógyszerészhallgató tovább foly-

tathassa, érettségi vizsgát tegyen, majd gyógyszerészi oklevelet szerezhesen. 1856-ban gyógyszerészi oklevelet kapott, és mint állami ösztöndíjas tanítványt, Redtenbacher meghívta a bécsi egyetem kémiai tanszékére magánasszisztensnek [3]. A tanszéken ismerkedett meg Than Károlyval, akivel holtig tartó örök barátságot kötött. Than Károly volt Redtenbacher másik kedvenc magánasszisztense. Schenek mindenben tapasztalt barátja jó tanácsát követte, és megszerezte a gyógyszerészi oklevél mellett a tanári oklevelet és a bölcsészdoktori képesítést is; utóbbit „summa cum laude” eredménnyel. Ebben az időben a tanári pálya adott lehetőséget a tudományos téren való előrehaladáshoz. Lengyel Béla, Hlosvay Lajos is ezt az utat követték.

A tanári oklevél birtokában a bécsi minisztérium 1859-ben kinevezte a kassai reáliskolába tanárnak, ahol 1867-ig működött mint rendes tanár. Itt is az ipari kémiai problémák érdekelték. Az oktatáson kívül számos előadást tartott a szeszgyártásról, a cukorgyártásról, a sörfőzésről stb. A gyárak meghívták szaktanácsadónak.

Az 1860—61. tanévben magyar lett az oktatási nyelv a budapesti egyetemen, ezért a magyarul nem tudó egyetemi tanárok távozni kényszerültek. Wertheim Tivadar, a kémiai tanszék professzora, Grácba került. A helytartótanács 1860-ban pályázatot hirdetett a budapesti egyetem betöltendő kémiai tanszékére. A pályázók között volt Schenek István és Than Károly is. A két esélyes kémikusról a helytartótanács Redtenbacherrel kért véleményt, aki mindkettőről a legjobb minősítést adta: „Ha kiválóan tudományos kémikust akarnak a tanszék számára megnyerni, akkor Than Károlyt, ha azonban a kémia gyakorlati részére fektetnek fősúlyt, akkor Scheneket ajánlom.” A választás, mint tudjuk, Than Károlyra esett [7]. Scheneket később a Műegyetemre hívták meg. Ezt a meghívást nem fogadta el, helyette a keszthelyi Országos Gazdasági Felsőintézetben (Georgikon) tanári állást vállalt [3].

Scheneke keszthelyi tanári működése

Mint előadó tanár, világos, logikus, választékos kifejezésével, lebilincselő előadásával, rendkívüli kísérleti ügyességével és jó modorával valósággal elbűvölte a hallgatóságot. Redtenbacher még évek után is emlegette rendkívül ügyes tanítványát, amikor az előadási kísérletek nem úgy sikerültek, mint Schenek tanársegédi idejében (akkor ő készítette elő a demonstrációs anyagot [3]).

Mindössze három évet töltött csak Keszthelyen, de ez idő alatt — a laboratórium megszervezésén kívül — volt ideje a mezőgazdasági tudományok-

ban való elmélyülésre is. Abban is maradandót alkotott. A borászati kémiának ő volt az úttörője. Kezelésére bízták *Császká* érek, valamint a pannonhalmi bencések és premontrieiek pincéjét. Ha a bor valami oknál fogva meghibásodott, akkor hozzá fordultak segítségért, szaktanácsért. Lakásához nagy kert tartozott, amelyben gyümölcsöst és virágos kertet létesített. Csontokból készített műtrágyát. Valószínűleg a gyógyszerészeti tanulmányai alatt elsajátított botanikai ismeretek készítették arra, hogy tudását a mezőgazdasági és kertészeti gyakorlatban széleskörűen alkalmazza. A kertészkedést később mint selmecebányai tanár is folytatta. Dohányáról, dinnyéjéről híres volt selmecebányai, hegyoldali kertje.

A mezőgazdaság, a szőlészet, valamint a kertészet iránti gyakorlati érzékét és tudását az akkori uralkodó körök is elismerték és méltányolták. Még Keszthelyen volt, amikor 1868-ban a Földművelés, Ipar és Kereskedelmi Minisztérium Németországba küldte a gazdasági és vegykísérleti állomások tanulmányozására. Utjáról és tapasztalatairól részletes beszámolót közölt a „Természettudományi Közöny” 1870. évfolyamában „A külföldi gazdasági vegykísérleti állomások alakulásáról, céljáról és működéséről” címen. A németországi tanulmányútra azért küldték ki felettesei, mert Magyarország agrárállam volt. Kiviteli cikkeink jórészt a mezőgazdasági termékekből adódtak. Exportunk növekedtével, a minőség ellenőrzése céljából felvetődött egy önálló vegykísérleti intézet létesítésének gondolata. Ilyen intézet Németországban a múlt század végén 40 működött. Magyarországon a vegyvizsgálatokat s az ezekkel kapcsolatos teendőket a mezőgazdasági tanszékek látták el, de rendszeres munkát nem tudtak vállalni, mert az oktatás rovására ment. Önálló vegykísérleti intézmények kezdeményezője és úttörője Magyarországon *Schenek* volt, aki külföldi tapasztalatait eredményesen gyümölcsöztette. Ezt dokumentálja az, hogy a korábbi másodsor is kiküldte Németországba, Klosterneuburgba, a borászati szakismeretek és tapasztalatok megszerzésére. Az ott gyűjtött ismeretek alapján a Balaton melléki bortermelők részére tanfolyamokat rendezett.

Eredményekben gazdag keszthelyi tevékenység után került 1870-ben, életének utolsó, de annál tevékenyebb állomáshelyére, Selmecebányára.

Schenek István akadémiai tanári működése

Schenek 1870 február havában került a Selmecei Akadémia Bányászati és Erdészeti Karának kémiai tanszékére előadó tanárnak.

A bányászat és kohászati ipar hívta életre Selmecebányán 1763-ban az Akadémiát [1], mely gyakorlati oktatása révén Európa-szerte elismert volt. *Fourcroy* (1755—1809), a francia tudományos akadémia jeles kémikusa, 1795-ben a következőképpen nyilatkozott a Selmecei Akadémia oktatói működéséről. „A fizikát és kémiát nálunk Franciaországban mind ez ideig csak elméletben tanították. A selmecebányai bányaiskola Magyarországon frapáns példa arra, hogy milyen hasznos a tanulóknak bemutatni azokat a műveleteket, amelyek ezeknek a tudományoknak az alapjai.”

Az Akadémia a kiváló szakemberek egész sorát képezte ki a modern kémia szellemében, amelyet akkoriban *Lavoisier* képviselt [15]. Az intézetben több világhírű tanár is oktatott, mint pl. *Jacquin Miklós* (1727—1817), a leydeni születésű orvosbotanikus, a szelén egyik felfedezője. Az oktatásban a kísérletező módszert alkalmazta. A mészko izzítása során bekövetkező változásokat is kísérletekkel és mérésekkel demonstrálta [14]. *Jacquin* *Scopoli János*, a későbbi padovai egyetem kémiai professzora, *Ruprecht Antal*, a tellur egyik felfedezője, *Patzier Mihály* stb. követték.

Ebbe a tradíciókban bővelkedő légkörbe került *Schenek István*. Első dolga volt a kísérleti laboratórium megszervezése. Mivel Selmecebányán világítógáz nem volt, megpróbálta azt pótolni, s levegővel kevert, ún. „karburizált” szénhidrogénnel helyettesítette. Gázgenerátort is szerkesztett, amelyet 1873-ban a bécsi kiállításon bemutatott, és amelyet aranyéremmel tüntettek ki. Az általa feltalált gázt nemcsak világításra és melegítésre használta, hanem munkagépek hajtására is: 1872-ben *Farbaky Istvánnal* dolgozta ki az *Eugen Langen* és *August Ottó*ról elnevezett atmoszferikus gázgépek működtetését. Találmányával 35 évvel előzte meg korát [16]. A benzin motorikus célra való felhasználásának a gondolata is tőle származik.

Schenek szerénységével és rendkívül megnyerő modorával csakhamar megszerette magát. A város vezetősége sok gyakorlati vonatkozású problémában kérte ki tanácsát. Így pl. a Vihnye-fürdő műszaki feladataiban is. Az ő kezdeményezésére épült Selmeceen a gázgyár. Elnökévé választották a helybeli ipari és természettudományos körök, ahol több ismeretterjesztő előadást tartott. Törvényhatósági tagnak is beválasztották. Aktív társadalmi és tudományos munkássága révén a felettes hatóságok harmadszor is kiküldték tanulmányútra: 1875-ben a Pénzügyminisztériumtól azt a megbízást kapta, hogy a kohászati melléktermékeket tanulmányozza. A tapasztalati eredményekről részletesen beszámolt a Bányászati és Kohászati Lapok 1880. évfolyamában „*Kísérletek és tanulmányok a szomolnokai cementvízben levő réz kifejtésében használt vas és kokszelegyéről*” címen [3]. 1879-ben az „urvölgyit” nevű ásványt elemezte és megállapította a kémiai összetételét.

Schenek legnevezetesebb találománya, amellyel külföldön is hírnevet szerzett, az akkumulátor volt. Ennek elméleti alapjait, valamint gyakorlati kivitelezését *Farbaky Istvánnal*, a matematikai és mechanikai tanszék tanárával együtt oldották meg, amelyre az ötletet az 1882-i bécsi kiállítás villamosági pavilonjában látottak adták. Ott tapasztalta az elektromos világításnak a gázvilágítással szembeni előnyeit, az „Edison-lámpa” merész előretörését és térhódítását a világítástechnikában. Ekkor vetődött fel benne az a gondolat, hogy a Selmecei Akadémia rajztermeinek világítását „Edison-fénnyel” oldja meg, amelyhez később áramforrásként akkumulátort használt.

Az akkumulátorelv francia úttörői

Első megfigyelője annak a jelenségnek, hogy a villamos energia átalakítható kémiai energiává, a

kémiai viszont visszaalakítható villamos energiává, *Gustav Planté*, a Sorbonne tanára volt. 1859-ben végzett ilyen irányú kísérletet: posztódarabokkal elválasztott ólomlemezekből hengerpalástokat készített, amelyeket híg kénsavval telt üvegtálba merített, s abba villamos áramot vezetett. Az áram a kénsavba merülő hengerek, mint *elektrodák* közül az egyiket — a pozitívot — ólomoxidá, a másikat — a negatívot — szivacsos állományú fémólommal alakította át. *Planté* ezen készüléke áramfelvevő képesség és élettartam szempontjából csekélynek bizonyult. Gyakorlati célra egyáltalán nem volt alkalmas, csupán demonstrációs célra volt jó. Az így készült akkumulátor sokáig a fizikai szertárak eszköze volt. 20 év után (1881-ben) *Planté* asszisztense, *Camille Fauré* módosította úgy, hogy az elektrodákra kenőcsállományú, ólomdioxid-tartalmú pasztát vitt. Gyakorlati célra *Fauré* akkumulátora sem bizonyult megfelelőnek. Valamivel jobb volt *Ernst Volckmar* [6] készüléke, aki először használt ólomrácsot.

Schenek István és Farbaký István, a gyakorlati célnak megfelelő akkumulátor feltalálói

A múlt század második felében az iparosodás fejlődésével növekedett a Selmechányi Akadémia hallgatóinak száma. A nagy létszám miatt az Akadémia régi épülete szűknek bizonyult; a világítás sem volt korszerű. Az épületet lebontották, s a világítási feladatokkal *Farbaký Istvánt* és *Schenek Istvánt* bízták meg *Edison* szénszálas izzója az 1881-i párizsi kiállítás óta ismert volt, de üzemeltetéséhez nagy villamos erőtelepekre volt szükség. A dinamóval táplált villanyvilágítást *Zipernovszky — Déry — Bláthy* a Ganz-gyárban megoldották. Ennek a költségeit azonban az Akadémia szerény anyagi helyzete nem engedte meg, ezért elfogadta *Schenek* ajánlatát, aki a világítást akkumulátorokkal oldotta meg.

Schenek tanulmányozta *Planté* és *Fauré* kezdetleges akkumulátorait és rájött, hogy a kellő kapacitás eléréséhez az elektrodafelület megnövelése szükséges [16]. Ő az eddig használatos *Fauré*-féle, ólomdioxidos péppel bekent elektrodák helyett az általa készített ólomrácsokat alkalmazta, amelybe hatóanyagot préselt: a pozitív lemezcserébe egyenlő arányban ólomdioxid és minium keverékét, a negatív rácsba tiszta vasoxidot. Még nagyobb felület biztosítása végett a pozitív rácsba 10%-os koksot, retortaszén, a negatívra pedig 5%-os horzsakövet kevert [10]. A kész elektrodákat 30%-os kénsavat tartalmazó üvegtálcába helyezte [11]. Az így készült akkumulátorok a gyakorlati követelményeknek teljesen megfeleltek, s 1885-ben a Budapesten tartott Országos Ipari Kiállításon be is mutatták. A sikeres bemutatás híre Bécsbe is eljutott, ahol *Biedermann Ernő* vállalkozó kapott megbízást a Bécsi Opera és a Burgtheater elektromos világításának megoldására. *Biedermann* felszólította *Schenek* és *Farbakýt*, hogy kipróbálás végett küldjenek a saját akkumulátoraikból néhány darabot. Ugyanakkor a Callo-cégtől is rendelt 4000 db akkumulátort, de azok hasznavehetetlenek voltak [6]. Ekkor nemzetközi pályázatot hirdetett, s a versenyben részt

vevő cégek legjobb akkumulátorait választotta ki. A versenyt *Schenek* és *Farbaký* nyerték meg készülékükkel [1], így a megrendelést ők kapták. A versenyben lemaradt külföldi vállalatok mindenképpen lehetetlenné akarták tenni a pályadíjnyertes találmányt. Ennek megakadályozása végett — *Biedermann* ajánlatára — *Schenek* és *Farbaký* az egész világra kiterjesztették szabadalmukat [6]. A szerződést 1885. augusztus 10-én írták alá *Biedermann*nal, aki kötelezte magát, hogy a külföldön gyártott akkumulátorok minden mázsája után 5 pengő forintot, ezenkívül még 200 000 forintot fizet *Biedermann* később csődbe jutott, s így fizetési kötelezettségének nem tudott eleget tenni. Ekkor a két feltaláló pereskedés útján érvényesítette követeléseit [6], a szabadalom jogát azonban csak évek múltán sikerült visszaszerezni. Ez alatt a külföldi cégek időt nyerve, tökéletesítették gyártmányaikat.

A bécsi villamosítás után Selmechányán az Akadémián 1886-ban vezették be az akkumulátorokkal táplált „Edison-fényt”. Ezek 10 évig egyfolytában működtek. *Schenek*- és *Farbaký*-féle akkumulátorok voltak üzemben Pesten a Hungária szállóban; a Tudományegyetemen, valamint a Műegyetemen is 50 akkumulátor működött. A vidéki városok részére 1890-ben Nagyváradon az Orvos és Természetvizsgálók gyűlésén mutatták be [14].

A külföldi vállalatokkal való harc teljesen felemésztette *Schenek* lelki energiáját és 1892-ben nyugalmába vonult. Ekkor Pestre költözött, s a Tudományos Akadémia palotájában lakott egészen haláláig. Az Akadémia *Schenek*et az akkumulátorok terén végzett munkásságáért tagjává választotta és 100 arannyal, valamint Marczibányi-émlékdíjjal tüntette ki [7]. 1881-ben „Tanádi” előnevet és magyar nemességet kapott [16]. 1908-ban még elkísérte legjobb barátját, *Than Károlyt* utolsó útjára, majd egy év múlva, 1909. július 26-án ő is meghalt.

Mi, magyar gyógyszerészek, büszkék lehetünk *Schenek Istvánra*, mert a technika egyik legnagyobb vívmányával ajándékozta meg az emberiséget. Találmánya a technika forradalmában sem avult el. Autók, autóbuszok, vonatok, távbeszélő, távjelző berendezések még mindig az általa feltalált kénsavas akkumulátorokkal működnek. Születésének 140. évfordulója alkalmával kegyelettel emlékezünk meg neves pályatársunkról, aki sokoldalú, kiemelkedő munkásságával dicsőséget hozott a magyar gyógyszerészekre.

IRODALOM

1. *Bognár*: Borsodi Szemle 6, 55 (1963). — 2. *Deininger*: A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet 159 (1885). — 3. *Kosutány T.*: Tanádi *Schenek István*. (Emlékbeszéd a Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai felett.) Bp. (1910). — 4. *Kenyeres Á.*: Magyar Életrajzi Lexikon II., 584. Akadémiai Kiadó (1969). — 5. *Römpp*: Vegyészeti Lexikon, Műszaki Kiadó, Bp. (1961). — 6. *Pesty L.*: Elektrotechnika 48, 10, 314 (1955). — 7. *Schenek István* nekrológia: Bányászati és Kohászati Lapok 62, 11, 265 (1908). — 8. *Schenek I.*: Természettudományi Közlöny 2, 1, 18 (1870). — 9. *Schenek I.*: Természettudományi Közlöny 22, 213 (1890). — 10. *Schenek I.*: Természettudományi Közlöny 32, 317 (1900). — 11. *Schenek I.*: Kísérleti

adatok az akkumulátorok működésére. (Értekezések a természettudomány köréből) Bp. (1890). — 12. *Szeke-
res G., Szabadóváry F., Szőkefalvy—Nagy Z.*: A magyar
vegyészek arcképcsarnoka. Budapest (1970). — 13. *Szinyei J.*: Magyar írók élete és művei. XII, 363
(1908). — 14. *Szőkefalvy—Nagy Z.*: Orvostörténeti Köz-
lemények. 50, 45 (1969). — 15. *Táplányi E.*: Borsodi
Szemle. 2, 38—39 (1959). — 16. *Vajda P.*: Magyar
feltalálók Országos Közművelődési Szövetség. 130
(1943). — 17. *Vajda P.*: Technika 4, 9, 8 (1960). — 18.
Végh A.: Gyógyszerészet 13, 11, 425.

Д-р Э. Тапланн: *Фармацевты в области тех-
нических наук. 3. Иштван Ташади Шенек (1830—1909).*

István Schenek был одним из самых выдающихся вен-
герских химиков-фармацевтов. Он работал в г. Пожонь
(Брагислава) Нигра, Барш—Уйбания, как фармацевт
практикант. В 1856 году получил диплом Фармацевта
в Вене. Он работал ассистентом на венской химической
кафедры *Йозефа Редтенбахера*. Получив преподава-
тельской диплом и докторскую степень, он учил в
1859—1867 г. в „реальной школе“ г. Кашша, как пре-
подаватель затем как преподаватель высшего учебного
заведения он работает в г. Кестхей в Государственной
Экономической Высшей Школе 1870—1892 до пенсии
он был преподавателем химии в г. Шелмецбана на Гор-
ном и Лесном Факультете Академии Везде он создал
сохранившееся для будущего и приобрел славу для ин-
ститута где он работал. Он дарил много открытий и изоб-
ражений человечеству. Из них наиболее значительным
оказался серноколословянный аккумулятор разра-
ботанный вместе с Иштваном *Фарбаки* и в настоящее
применяемой форме. Как признание его заслуг он был
выбран членом академии, получил дворянское имя и
памятную премию Марцибани в 100 золотых от Вен-
герской Академии Наук.

Dr. E. Táplányi: *István Tasnádi Schenek
(1839—1909)* (Pharmacists as contributors to technical
sciences. Part III)

I. Schenek, an outstanding representative of chemistry
in Hungary, apprenticed in pharmacies in Pozsony,
Nyitra and Bars-Újbánya and graduated as Magister
Pharmaciae at the University of Vienna in 1856. After
a few years spent in the same University as assistant to

J. Radebacher, professor of chemistry, he obtained also
a master degree in chemistry and then the Ph. D. grade
too. Receiving his degrees, he thought chemistry at the
Real School of Kassa from 1859—1867, then — as pro-
fessor of chemistry—at the National Agricultural Col-
lege of Keszthely until 1870, and at last from 1870—
1892, until retirement, at the Faculty of Forestry of the
College of Mining and Forestry of Selmecbánya. During
the years of activity, he contributed much to the advan-
cement of technology. One of his most important inven-
tions has been the sulphuric acid—lead accumulator
developed in cooperation with his colleague *István
Farbaky* in the very form in which it has been used up
to the present. For his outstanding contribution he was
awarded with membership of the Hungarian Academy
of Sciences, with the *Marczibányi Award* of the Academy,
with a 100 gold coin premium and he was raised to
nobelship by the King by whom he was honoured with
the nobel's name *Tasnádi*

Dr. E. Táplányi: *Apotheker als Schrittmacher
der technischen Wissenschaften III. István Schenek u.
Tasnádi (1830—1909)*

I Schenek einer der hervorragendsten Chemiker des
Apothekerstandes arbeitete als Apotheker-Praktikant
in Pressburg, Nyitra und Bars-Újbánya und diplomierte
1856 in Wien. Hiernach wurde er Assistent an der che-
mischen Lehrstuhl von J. Redtenbacher in Wien. Nach
Erlangung des pädagogischen Diploms und des philoso-
phischen Doktorgrades wirkte er 1859—1867 an der
Realschule von Kaschau als Lehrer und später als Hoch-
schullehrer an der Landeshochschule für Landwirtschaft
in Keszthely. Von 1870 bis zur Emeritierung im Jahre 1892
war er Professor für Chemie an der Fakultät für Bergbau
und Forstkunde der Akademie von Selmecbánya, wo
er auch wirkte, schuf Bleibendes und erwarb einen guten
Ruhm für sein Institut. Eine Vielzahl von Erfindungen
und Entdeckungen hat er der Menschheit geschenkt.
Das bedeutendste dieser war der schwefelsäurige Blei-
akkumulator, den er zusammen mit seinem Mitarbeiter
István Farbaky entwickelte.

Zur Anerkennung seiner Verdienste wurde er zum
Mitglied der Akademie erwählt, es wurde ihm ein Adels-
päddikat verliehen und der *Marczibányi Gedenkpreis*
(100 Dukaten) zuerkannt.

(*Fővárosi Tanács Gyógyszertári Központja, 822-es gyógyszertár, Budapest VIII., Szántó Kovács J. u. 4.*
Érkezett: 1970 VI. 20)

A GYÓGYSZERÉSZI HIVATÁSTUDAT SZERKEZETI VÁLTOZÁSAI

Specht, K. G.: Pharm Ztg. 114 (45), 10 (1969).

A gyógyszerészi hivatás területén sok minden meg-
változott, s keresnünk kell valami fix pontot a kibonta-
kozáshoz. Mindenekelőtt figyelembe kell vennünk az
egyéni és társadalmi élet jellemzőit. (A szerző ilyen
irányú fejtegetéseit olvasva ne felejtjük el, hogy mon-
danivalóit más társadalmi rendszerben fogalmazta meg,
ahol az okleveles gyógyszerészek összessége gazdaságilag
is két csoportra különül: a tulajdonosokra és alkalmaz-
ottakra. A mi szempontunkból érdekes, hogy a gyógy-
szerészi pálya alapnehézségei az egész világon hason-
lóak.)

Bár a cikk konkrét statisztikai adatokról nem számol
be, megállapításai folyamán hivatkozik a felmerült kér-
désekre igénybe vett közvélemény-kutatásra. Külön
beszél a tulajdonosi és az alkalmazotti közvéleményről.
(Bár gazdasági kérdésekben a vélemények természetesen
eltérőek, szakmai szempontból az álláspontok közel
állnak. Meg lehet állapítani, hogy az alkalmazotti kar-
ban kialakult közvélemény áll közelebb a szocialista ál-
lamokban alakulóban levő útkereséshez.)

A receptúrai munka világszerte visszaesett, s ennek
kihatásait inkább a gyógyszerész-alkalmazottak látják
helyesen. A tanácsadás szerepe szinte csak az eladótól
általánosan megkívánt áruismertetési tevékenységre
korlátozódik. A gyógyszerzakertői feladatkör leszűkül
és a gyári propaganda uszályába kényszerül.

Az orvosokkal való együttműködéshez — a szerző
szerint — kevesen fűznek vérmes reményeket (különösen
a fiatalok). A szerző úgy látja, hogy a férfiak inkább az
ipar, a nőgyógyászok pedig főleg a kórházi laborató-
riumok és gyógyszerterek felé orientálódnak. A gyógy-
szertár-tulajdonosok szemléletét az apáról fiúra szálló
vagyoni jogi szempontok torzítják el. A jelenlegi — első-
sorban kereskedelmi, áruforgalmazó — feladatkör nem
alkalmas a hivatástudat felújítására. A felvilágosító
feladatot ki kell emelni az áruismertetési tennivalók kö-
réről, s az általános egészségügyi felvilágosítás iránýá-
ban kell fejleszteni. Ehhez alapvetően fontos olyan ismer-
retanyagok a gyógyszerészképzés kereteibe való bevo-
nása, amelyek számukra eddig idegen volt (farmakológia,
orvosi alaptárgyak stb.).

A gyógyszerész a közönség szemében ma is népszerű;
becsülik pontosságát, tisztá, precíz munkáját és nem
utolsó sorban más intellektuális pályák körülményeihez,
s ugyanakkor saját képzettségéhez mérten szerény ma-
gataratást. Alapos reformokra van szükség; ez soká
már nem késhet.

A szerző szerint önként adódik a cél:

„Altes tradieren,
Neues aufnehmen
Künftiges erarbeiten“

(A régi tradíciókat megőrizni, az újszerűeket alkal-
mazni, s a jövőt pályánkba beleépíteni.) Ezt a mondatot
a jövőjén töprengő gyógyszerész a jelszavának is vá-
laszthatná (032)

Dr. A. L.